

POSTANOWIENIE

Dnia 14 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania P. S.C. J.P., M.P., w K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.
o ustalenie płatnika składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 14 grudnia 2023 r.,
skargi kasacyjnej odwołujących się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie
z dnia 17 marca 2022 r., sygn. akt III AUa 459/18,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

M.G.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie
wyrokiem z dnia 17 marca 2022 r., wydanym na skutek apelacji wniesionej przez
odwołującą się PA. S.C. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach z dnia 7 lutego 2018 r., zmienił w części
zawarte w punkcie II zaskarżanego wyroku rozstrzygnięcie o kosztach procesu w
ten sposób, że nie obciążył J. P., M. P. i M. P.1- współników P. S.C. obowiązkiem
zwrotu kosztów procesu na rzecz Syndyka Masy Upadłości K. sp. z o.o. w upadłości
likwidacyjnej w O., oddalił apelację w pozostałej części, zasądził solidarnie od J. P.,
M. P. i M. P. - współników P. S.C. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
Oddziału w Kielcach kwotę 240 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania
apelacyjnego oraz nie obciążył J. P., M. P. i M. P. - współników P. S.C. kosztami

postępowania apelacyjnego na rzecz Syndyka Masy Upadłości K. sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej w O..

Odwołujący się J. P., M. P. i M .P.1 – wspólnicy P.S.C. wniesli do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 17 marca 2022 r., zaskarżając ten wyrok w części oddalającej apelację w pozostałej części (pkt II zaskarżonego wyroku) oraz zasądzającej od odwołujących się zwrot kosztów postępowania apelacyjnego na rzecz organu rentowego (pkt III zaskarżonego wyroku) i zarzucając naruszenie prawa materialnego, to jest: art. 1 w związku z art. 2 pkt 2, art. 9 ust. 1 i art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 9 lipca 2003 r. o zatrudnianiu pracowników tymczasowych, art. 65 § 2 k.c., art. 2 Konstytucji RP, art. 231 § 1 k.p., art. 3 k.p. w związku z art. 22 k.p., art. 23¹ § 1 k.p., art. 4 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (dalej jako ustawa systemowa), art. 353¹ k.c. w związku z art. 750 k.c. i art. 734 k.c., art. 32 Konstytucji RP, art. 83 ust. 1 ustawy systemowej w związku z art. 7 Konstytucji RP, a także naruszenie przepisów postępowania, to jest: art. 365 § 1 k.p.c., art. 170 ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, art. 233 § 1 k.p.c., art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. oraz art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 k.p.c. i art. 386 § 2 k.p.c. w związku z art. 38a ust. 1 ustawy systemowej oraz art. 477¹¹ § 1 i 2 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący podnieśli, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne, które zawarli w pytaniach: 1) czy dla uznania skuteczności przejęcia zakładu pracy przez nowy podmiot konieczne jest, aby zmianie uległy warunki pracy i płacy pracowników, w tym czas, miejsce i osoby nadzorujące pracownika? 2) czy w ramach zatrudnienia pracownik może być delegowany przez agencję zatrudnienia do wykonywania pracy u poprzedniego pracodawcy, korzystającego następnie z usług agencji, na tym samym stanowisku i w tym samym miejscu pracy? 3) czy strony umowy o świadczenie usług (art. 750 k.c. w związku z art. 734 k.c.) w ramach swobody umów wynikającej z art. 353¹ k.c. mają prawo do autonomicznego kształtowania treści umowy, także odnośnie do miejsca i rodzaju obowiązków świadczonych przez pracownika zatrudnionego u usługodawcy oraz kwestii nadzoru nad tym pracownikiem?

Ponadto – zdaniem skarżących – w sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Według informacji skarżących, sprawa tzw. afery outsourcingowej nie była do tej pory przedmiotem badania przez Sąd Najwyższy. Tymczasem w obrocie prawnym funkcjonują sprzeczne ze sobą wyroki, pomimo że zostały one wydane w identycznym lub bardzo podobnym stanie faktycznym. Z jednej strony, zapadają bowiem wyroki niekorzystne dla przedsiębiorców stwierdzające, że przedsiębiorcy ci pozostali pracodawcami i płatnikami względem swoich byłych pracowników i zleceniobiorców, a także w stosunku do pracowników i zleceniobiorców zatrudnionych bezpośrednio przez agencje zatrudnienia, jak np. wyroki, które zapadły w Sądzie Apelacyjnym w Białymstoku, III AUa 166/17, z dnia 10 października 2017 r., III AUa 167/17, z dnia 10 października 2017 r., III AUa 175/17, z dnia 13 października 2017 r., III AUa 176/17, z dnia 26 października 2017 r., III AUa 182/17, z dnia 7 listopada 2017 r., III AUa 194/17, z dnia 7 listopada 2017 r., III AUa 198/17, III AUz 36/17, z dnia 17 stycznia 2018 r., III AUa 586/17, z dnia 25 stycznia 2018 r., III AUa 606/17, z dnia 22 maja 2018 r., III AUa 193/18. Z drugiej zaś strony, w wielu Sądach Okręgowych i Apelacyjnych zapadły także wyroki korzystne dla przedsiębiorców - usługobiorców spółek outsourcingowych, na dowód czego skarżący przytoczyli w skardze liczne orzeczenia sądów powszechnych. Skarżący powołali również wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2019 r., II UK 103/18, który zapadł na gruncie afery outsourcingowej, lecz w innym aspekcie sprawy. W tym przypadku Sąd Najwyższy wydał wyrok korzystny dla przedsiębiorcy, stwierdzając, że nie było podstaw do przyjęcia, że przedsiębiorca był pracodawcą dla osób zatrudnionych w spółkach outsourcingowych na podstawie umów cywilnoprawnych. Zdaniem skarżących, wszystkie wyżej wymienione, korzystne dla przedsiębiorców, orzeczenia zapadły w stanie faktycznym bardzo podobnym do występującego w niniejszej sprawie. Wyroki te świadczą o tym, że istnieje istotna rozbieżność w orzecznictwie, która wymaga interwencji Sądu Najwyższego. Rozbieżność w zakresie wyrokowania świadczy jednocześnie o problemach w zakresie praktyki i wykładni art. 23¹ k.p., w szczególności w powiązaniu z outsourcingiem

pracowniczym, to jest działalnością związaną z udostępnianiem pracowników na podstawie kodu PKD 78.30 Z, określonego w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD).

Skarżący podnieśli też, że w sprawie zachodzi oczywista nieważność postępowania, która wynika z przebiegu postępowania przed sądami obu instancji, w którym doszło do oczywistego naruszenia przepisów postępowania, skutkującego nieważnością postępowania, to jest naruszenia art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. oraz art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 k.p.c. i art. 386 § 2 k.p.c. w związku z art. 38a ust. 1 ustawy systemowej, przez brak zawieszenia postępowania i orzeczenie w sytuacji niedopuszczalności drogi sądowej, z uwagi na niewydanie wobec zgłoszonych płatników składek decyzji wyłączającej z ubezpieczenia społecznego i zdrowotnego na podstawie art. 38a ust. 1 ustawy systemowej, która posiada walor prejudycjalny wobec przedmiotu skarżenia, co stanowi przesłankę stwierdzenia nieważności postępowania określoną w art. 379 pkt 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej

charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do sugerowanej przez skarżących nieważności postępowania, o której mowa w art. 379 pkt 1 k.p.c., jako przesłanki powodującej najdalej idące skutki procesowe, będącej konsekwencją „oczywistego naruszenia przepisów postępowania”, to jest art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 k.p.c. i art. 386 § 2 k.p.c. w związku z art. 38 ust. 1 ustawy systemowej, Sąd Najwyższy uznaje, że – wbrew odmiennemu stanowisku wyrażonego w ocenianym wniosku – nie można stwierdzić, aby w sprawie nie była dopuszczalna droga sądowa. Należy bowiem zauważyć, że skoro organ rentowy wydał zaskarżone decyzje, to przysługiwało od nich odwołanie do sądu, czyli droga sądowa (art. 1 k.p.c. i art. 2 k.p.c.). Już tylko to zamyka ocenę zasadności tej przesłanki, ponieważ ze wskazanych przepisów proceduralnych, w tym art. 38 ust. 1 ustawy systemowej, nie wynika, że droga sądowa jest wyłączona, odroczone albo ulega wstrzymaniu (zawieszeniu) do czasu wydania określonej decyzji, którą według skarżących miałyby być decyzja wyłączająca ubezpieczonych z ubezpieczenia społecznego w Spółce K.

Co do sygnalizowanych przez skarżących pozostałych przesłanek przedsądu wypada z kolei przypomnieć, że w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, w uzasadnieniu wniosku winno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze stanowiskiem jednolicie wyrażanym w judykaturze, oznacza to w praktyce, że zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNAPiUS 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, nie sprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu

Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Natomiast przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawa rodzi po stronie skarżącego obowiązek określenia, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Ponadto konieczne jest opisanie tych wątpliwości lub rozbieżności, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03, z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, czy też z dnia 17 grudnia 2007 r., I PK 233/07). W przypadku powoływania się na rozbieżności w orzecznictwie konieczne jest także, choćby przykładowe, wskazanie orzeczeń, w których ten sam przepis prawa byłby odmiennie wykładany. Należy również podkreślić, iż nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego

poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP – wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżących nie spełnia także wyżej określonych kryteriów. Przedstawione w tym wniosku wątpliwości zostały już bowiem rozstrzygnięte w wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2022 r., I USKP 113/21 (LEX nr 3455692) oraz z dnia 8 lutego 2023 r., I USKP 145/21 (LEX nr 3526772), w których wyjaśniono między innymi, że pracownik tymczasowy ma tylko jednego pracodawcę – agencję pracy tymczasowej, która jest płatnikiem zobligowanym do zapłacenia składek na ubezpieczenia społeczne, stosownie do art. 4 pkt 2a ustawy systemowej. Ustawa z dnia 9 lipca 2003 r. o zatrudnianiu pracowników tymczasowych powinna zaś być interpretowana w sposób ścisły, który uniemożliwia rozszerzanie kręgu podmiotów objętych tą ustawą, co implikuje również rygorystyczną wykładnię desygnatu płatnika składek na ubezpieczenia społeczne. Za ukształtowany w orzecznictwie należy uznać również pogląd, zgodnie z którym przejęcie samych zadań nie jest wystarczające do zastosowania art. 23¹ k.p. w sytuacji, gdy działalność przedsiębiorstwa opiera się w znaczącej mierze na substracie materialnym, który nie został przejęty (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2020 r., III UK 142/19, LEX nr 3207672). Jest też oczywiste, że stronami transferu mogą być jedynie dwa podmioty - pracodawca przejmowany i pracodawca przejmujący, między którymi dochodzi do przejęcia zadań, składników majątkowych i pracowników. Wprawdzie przedsiębiorcy są uprawnieni do autonomicznego kształtowania warunków umowy, w szczególności czasu i miejsca wykonywania usług w granicach zakreślonych przez art. 353¹ k.c. w związku z art. 750 k.c. i art. 734 k.c., jednak przepisy te nie pozwalają na ustalanie płatnika składek na ubezpieczenie społeczne z pominięciem ustawowych unormowań. Innymi słowy, strony, korzystając ze swobody umów, nie mogą ukształtować stosunku prawnego w ten sposób, który nie odpowiadałby podstawowym cechom charakterystycznym dla obowiązującego w polskim systemie prawnym modelu stosunku obligacyjnego lub też modelu określonego rodzaju zobowiązania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2021 r., I USK 15/21, LEX nr 3106184 czy powołany wcześniej wyrok z dnia 23 czerwca 2022 r., I USKP 113/21).

Oceniany wniosek nie potwierdza również występowania w sprawie przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., to jest potrzeby dokonania wykładni przepisów prawnych, ponieważ potrzeba taka oznacza, co już wcześniej zostało podniesione, że określony przepis, istotny z punktu widzenia podstawy prawnej zaskarżonego orzeczenia, może być rozumiany na różne sposoby, a orzecznictwo i nauka prawa albo nie wypracowały w tym przedmiocie żadnego poglądu, albo prezentują rozbieżne stanowiska. Rozbieżność w orzecznictwie sądów powinna natomiast zostać wykazana przez przywołanie judykatów, w których odmienne rozstrzygnięcia zapadły w stanach faktycznych nieróżniących się od siebie w sposób prawnie relewantny. Stanowisko Sądu Najwyższego – o czym skarżący nie wspominają – pozostaje zaś spójne, o czym świadczą powołane wyżej wyroki oddające skargi kasacyjne wywiedzione przez skarżących oraz przytoczone w nich orzecznictwo. Nie istnieje natomiast potrzeba wykładni przepisów prawa ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy w danej kwestii wyraził już swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, że skarżący nie wykazali potrzeby poddania ich skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpoznaniu. Dlatego, opierając się na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji postanowienia.

[SOP]

[a!]